

İKV BİLGİ NOTU

AB, ZORLA ÇALIŞTIRMA İLE ÜRETİLEN ÜRÜNLERİ YASAKLAMAK İÇİN HAREKETE GEÇTİ

Zafer Can Dartan, İKV Uzman Yardımcısı

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) verilerine göre, 2021 yılında dünyada 11,8 milyonu kadın ve 3,3 milyonu çocuk olmak üzere yaklaşık 27,6 milyon insan zorla çalıştırıldı. Bu durumdan yola çıkarak Avrupa Komisyonu, 14 Eylül 2022 tarihinde, zorla çalıştırma yoluyla AB'de üretilen veya üçüncü ülkelere ithal edilen tüm mallara genel bir yasak getirilmesi önerisinde bulundu. Tüzük önerisi, üreticilerin ve tedarikçilerin zorla çalıştırma ile üretilen ürünleri AB pazarına sokmasına veya üçüncü ülkelere ihraç etmesini yasaklamayı amaçlıyor. Bu öneri doğrultusunda, insan hakları ihlallerine neden olan ve AB'de üretilen veya ithal edilen tüm ürünlerin kapsanması ve KOBİ'ler de dâhil olmak üzere tüm şirket ve sektörler için uygulanması bekleniyor.

Zorla çalıştırmanın en yaygın olduğu sektörler tekstil, madencilik ve tarım olarak tanımlanıyor. Yasak, üretim, imalat, hasat ve çıkarma işlemlerinin herhangi bir aşamasında, zorla çalıştırmanın kullanıldığı tüm ürünleri kapsayacak. AB bu yasağı uygularken, Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) ayrımcılık yapmama konusundaki kurallarına hâle getirmeksizin Birlik içinde yapılanlar da dâhil olmak üzere, zorla çalıştırmadan üretilen tüm ürünlere odaklanacak. Tüzük önerisine göre Komisyon, coğrafi bölgelere ve sektörler için bir zorla çalıştırma riski veri tabanı oluşturacak. Üye Devletler tarafından atanan ulusal makamlar, zorla çalıştırma koşulları altında üretildiğinden şüphelenilen ürünler üzerinde, zorla çalıştırmanın en muhtemel olduğu bölgelerdeki sektörlerde operasyon yürüten üreticilere ve şirketlere odaklanarak soruşturmalar yürütecek. ¹

Teklifin Kabulü Halinde Nasıl Uygulanması Planlanıyor?

KOBİ'ler yasa taslağının kapsamına dâhil edilirken, soruşturma sırasında operasyonların ölçeği ve ilgili ürünlerin miktarı gibi hususlar dikkate alınacağından, daha çok büyük şirketlere odaklanılması bekleniyor. Zorla çalıştırmadan şüphe duyulduğu takdirde şirketlere ve KOBİ'lere ön soruşturma açılabilir.

Ön soruşturmadan sonraki 30 gün içinde, "doğrulanmış bir ihlal endişesi" tespit edildiği takdirde, yetkililer, zorla çalıştırma yöntemine başvuran KOBİ'ler ve şirketler üzerinde kontroller ve teftişleri içeren ikinci bir soruşturmaya devam edecek ve şirketlerin, inceleme altındaki ürünler ve tedarikçileri hakkında bilgi vermeleri istenecek. Bu süre zarfında incelemeler devam ederken gümrük idareleri de bu ürünlerin serbest dolaşımını askıya almak zorunda kalacak.

¹ European Commission "Commission moves to ban products made with forced labour on the EU market"
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_5415

Zorla çalıştırmayla üretilen bir ürün AB'de zaten satılmışsa, ilgili şirketin ürünü piyasadan çekmesi ve elden çıkarması gerekecek. Şirket bunu reddederse, faaliyet gösterdiği ülkenin yasalarına göre cezalarla karşı karşıya kalacak. Avrupa Komisyonunun tüzük önerisi, herhangi bir bölge veya menşe ülkeden özel olarak söz etmese de Çin'in Sincan eyaletindeki Uygur çalışma kamplarına bir tepki olarak görülüyor. Tüzük önerisinin yürürlüğe girmesi için AP ve Üye Devletlerin öneri üzerinde anlaşmaya varması gerekiyor. Öneri onaylandıktan iki yıl sonra geçerli olacak.